

9. Μονομελούς Εφετείου Αθηνών 4189/2018

Πρόεδρος: Μαρία Σπυρίδου, Προεδρεύουσα Εφέτης

Δικηγόροι: Σωκράτης Παπαχατζής – Θεόδωρος Γκάτσος

Θέματα

Ασφαλιστική επιχείρηση: Ανάκληση άδειας λειτουργίας – Άκαρπη προσπάθεια μεταβίβασης του χαρτοφυλακίου ζωής σε ανάδοχη ασφαλιστική εταιρεία – Υποχρέωση προς αναγγελία απαίτησης δικαιούχου ασφάλισης ζωής στον επόπτη εκκαθαριστή – Μη (εμπρόθεσμη) αναγγελία και αναλογική εφαρμογή του άρθρου 92 παρ. 1 ΠτΚ.

Η απόφαση

1. Η διαδικασία της θέσης μίας ασφαλιστικής επιχείρησης σε ασφαλιστική εκκαθάριση ρυθμιζόταν από τις διατάξεις των άρθρων του Ν.Δ. 400/1970 «Περί Ιδιωτικής Επιχειρήσεως Ασφαλίσεως» (ΦΕΚ Α' 237/17.1.1970). Ωστόσο, με την ψήφιση του Ν. 4364/2016 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2009/138/ΕΚ και του Συμβουλίου της 25.11.2009 κ.λπ.» (ΦΕΚ Α' 13/5.2.2016) καταργήθηκε το ως άνω Ν.Δ. 400/1970. Οι διατάξεις του νέου ως άνω νόμου, κατ' άρθρο 284 αυτού, ισχύουν από 1.1.2016, εκτός από τις διατάξεις των άρθρων 144, 221 έως και 248 και 272, που ισχύουν από τη δημοσίευση του νόμου αυτού, ήτοι από 5.2.2016, και ως εκ τούτου, συνάγεται ότι οι ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις, η διαδικασία των οποίων έχει εκκινήσει πριν τις 5.2.2016, διέπονται από τις διατάξεις του Ν.Δ. 400/1970 και όχι του νέου νόμου. Όμως, το άρθρο 248 του νέου νόμου [4364/2016] στην παρ. 1 ορίζει ότι: «1. Από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου διέπονται οι υφιστάμενες κατά την 31.12.2015 ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις. Και στην παρ. 2: Στις εκκαθαρίσεις της παρ. 1 του παρόντος άρθρου έχουν εφαρμογή τα άρθρα 235 παρ. 1, 2, 3, 5 και 6, 236 έως 239, 242 παρ. 1 και 4, 243 παρ. 1, 2 και 4, 244, 245 παρ. 1 και 3, 246 και 247 του παρόντος». Επομένως, και στις υφιστάμενες κατά την 31.12.2015 ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις έχουν εν μέρει εφαρμογή οι διατάξεις του νέου νόμου και μάλιστα το άρθρο 248 και όσες διατάξεις αναφέρονται στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου, ενώ για τα θέματα που δεν ρυθμίζονται απ' αυτές έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του Ν.Δ. 400/1970. Επίσης, διαδικασίες εξέλεξης και επαλήθευσης απαιτήσεων, οι οποίες διενεργήθηκαν ήδη προ της ισχύος του νέου νόμου, σε ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις υφιστάμενες την 31.12.2015, διέπονται από τις διατάξεις του Ν.Δ. 400/1970, δοθέντος ότι εφαρμόζεται η νομοθεσία που ίσχυε κατά τον χρόνο εξέλεξης και επαλήθευσης των απαιτήσεων (βλ. σχετικά ΟλΑΠ 21/1994 ΑρχΝ 1995.313).

Με τη διάταξη του άρθρου 12α παρ. 1 εδ. α΄ του Ν.Δ. 400/1970 ορίζεται ότι: «Σε περίπτωση ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης για παράβαση νόμου, καθώς και σε κάθε περίπτωση λύσης του νομικού προσώπου ασφαλιστικής επιχείρησης, στην οποία έχει απαγορευθεί η ελεύθερη διάθεση περιουσιακών στοιχείων, ακολουθεί το στάδιο της ασφαλιστικής εκκαθάρισης». Ο θεσμός της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, όπως περιγράφεται ειδικότερα στις διατάξεις των άρθρων 10 και 12α του Ν.Δ. 400/1970, προσομοιάζει προς τον θεσμό της πτώχευσης, αφού και οι δύο εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό, δηλαδή τη σύμμετρη ικανοποίηση των δανειστών, και για την επίτευξή του προβλέπονται ανάλογες διαδικασίες (ΑΠ 1909/2008 ΕλλΔνη 2010.700, ΕφΘεσ 339/2014 Αρμ. 2014.2089, ΕφΑθ 6286/2011, ΕφΠειρ 279/2001 Τ.Ν.Π. Νόμος). Τούτο, δε, ορίζεται και με τη διάταξη του άρθρου 179 ΠτΚ (Ν. 3588/2007), σύμφωνα με την οποία: «Οι διατάξεις του κώδικα αυτού εφαρμόζονται συμπληρωματικά και επί εξυγίανσης και εκκαθάρισης πιστωτικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών επιχειρήσεων, κατά το μέρος που δεν ρυθμίζονται ειδικά». Μάλιστα, ο θεσμός της ασφαλιστικής εκκαθάρισης είναι ειδικότερος από αυτόν της πτώχευσης, του οποίου και προηγείται, αφού, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 12α παρ. 1 του Ν.Δ. 400/1970, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 35 παρ. 13 του Ν. 2496/1970, κατά το στάδιο της ασφαλιστικής εκκαθάρισης και μέχρι την περάτωση αυτής η ασφαλιστική επιχείρηση δεν μπορεί να κηρυχθεί σε πτώχευση (ΕφΑθ 6286/2011, ΜΠρΠειρ 1383/2015 Τ.Ν.Π. Νόμος).

Από τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 2496/1997 «Ασφαλιστική Σύμβαση, τροποποιήσεις ιδιωτικής ασφάλισης κ.λπ.», ως ίσχυε πριν την αντικατάστασή του από 1.1.2016 με το άρθρο 278 παρ. 7 του Ν. 4364/2016, προκύπτει ότι: «Ασφάλισμα» είναι η παροχή σε χρήμα ή σε είδος, η οποία καταβάλλεται όταν επέλθει το περιστατικό, από το οποίο συμφωνήθηκε να εξαρτάται η υποχρέωση του ασφαλιστή, ήτοι η λεγόμενη «ασφαλιστική περίπτωση». Από τα παραπάνω συνάγεται σαφώς ότι στην έννοια της ασφαλιστικής περίπτωσης, κατά την οποία καταβάλλεται το ασφάλισμα, εμπίπτει ο θάνατος, η συνταξιοδότηση, η ιατρική πάθηση σε ασφαλίσεις υγείας, η λήξη του συμφωνηθέντος χρόνου ισχύος του συμβολαίου, η αίτηση εξαγοράς συμβολαίου κ.λπ., σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους του εκάστοτε συμβολαίου. Η απαίτηση για καταβολή ασφαλισματος αφορά περιοριστικά τη γεννημένη απαίτηση ασφαλισμένου, ήτοι την απαίτηση για καταβολή της συμφωνημένης παροχής που καλείται να καταβάλει η ασφαλιστική εταιρία, εφόσον φυσικά είναι σε λειτουργία, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν επέλθει οι συγκεκριμένες περιστάσεις από τις οποίες έχει εξαρτηθεί στην ασφαλιστική σύμβαση η καταβολή της παροχής αυτής. Αντιθέτως, ο όρος «απαίτηση από ασφάλιση» έχει ευρύτερο περιεχόμενο και η έννοιά του προκύπτει από το άρθρο 2α

περ. λδ' του Ν.Δ. 400/1970. Ειδικότερα, κατά την αμέσως προηγούμενη διάταξη, «Απαιτήση από ασφάλιση» για τις ανάγκες των διαδικασιών εκκαθάρισης, θεωρείται κάθε ποσό που οφείλει η ασφαλιστική επιχείρηση σε ασφαλισμένους, κατόχους ασφαλιστηρίων συμβολαίων, δικαιούχους ή σε κάθε ζημιωθέντα, οι οποίοι έχουν δικαίωμα άσκησης ευθείας αγωγής κατά της ασφαλιστικής επιχείρησης που απορρέει από την ασφαλιστική σύμβαση, περιλαμβανομένων των ποσών που αποθεματοποιούνται για τα προαναφερόμενα πρόσωπα, όταν δεν έχουν ακόμη καταστεί γνωστά ορισμένα στοιχεία της οφειλής. Τα ασφαλιστρα που οφείλονται από ασφαλιστική επιχείρηση λόγω μη κατάρτισης ή ακύρωσης ασφαλιστικών συμβάσεων θεωρούνται επίσης απαιτήσεις από ασφάλιση για τις ανάγκες των διαδικασιών εκκαθάρισης». Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η έννοια της «απαιτήσης από ασφάλιση» είναι ευρύτερη από την έννοια του «ασφαλισματος», καθόσον περιλαμβάνει όλα τα είδη των απαιτήσεων από ασφάλιση, είτε έχει επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος (οπότε γίνεται λόγος για απαιτήση ασφαλισματος) είτε όχι.

Περαιτέρω, με τη διάταξη του άρθρου 10 του Ν.Δ. 400/1970, στην παρ. 1 εδ. α' και β' αυτού, ορίζεται ότι: «Οι δικαιούχοι απαιτήσεων από ασφάλιση και οι καθολικοί και ειδικοί τους διάδοχοι έχουν προνόμιο στην ασφαλιστική τοποθέτηση, που προηγείται από κάθε άλλο γενικό ή ειδικό προνόμιο, εκτός από το προνόμιο της παραγράφου 9 του άρθρου 12α του παρόντος. Το προνόμιο αυτό ασκείται αποκλειστικά από τους δικαιούχους ασφαλίσεων ζωής, από τους δικαιούχους ασφαλίσεων αστικής ευθύνης από την κυκλοφορία αυτοκινήτων και από τους δικαιούχους των λοιπών ασφαλίσεων κατά ζημιών στα περιουσιακά στοιχεία που έχουν διατεθεί σε ασφαλιστική τοποθέτηση, αντίστοιχα, για καθεμία από τις ασφαλίσεις αυτές. Το ως άνω προνόμιο ισχύει και μετά τη λύση της ασφαλιστικής επιχείρησης».

Κατά δε την παρ. 3 του ιδίου ως άνω άρθρου 10 του Ν.Δ. 400/1970 προβλέπεται ότι: «Σε περίπτωση ασφαλιστικής εκκαθάρισης ή πτώχευσης ασφαλιστικής επιχείρησης ο, κατά το άρθρο 12α του παρόντος, επόπτης εκκαθάρισης ή πτώχευσης καλεί μέσα σε δέκα ημέρες από τον διορισμό του τους δικαιούχους ασφαλισματος, με ανακοίνωση, που δημοσιεύεται μία φορά την εβδομάδα, επί τρεις συνεχείς εβδομάδες, σε πέντε ημερήσιες, ευρείας κυκλοφορίας, εφημερίδες, από τις οποίες μία τουλάχιστον εκδίδεται στην έδρα της επιχείρησης, και μία οικονομική, να του αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους με όλα τα δικαιολογητικά τους στοιχεία μέσα σε τρεις μήνες από την τελευταία δημοσίευση. Δεν καλούνται οι δικαιούχοι ασφαλίσεων αστικής ευθύνης από την κυκλοφορία αυτοκινήτων, καθώς και οι δικαιούχοι ασφαλίσεων ζωής, για τους οποίους δεν έχει επέλθει ασφαλιστική περίπτωση. Η επαλήθευση των απαιτήσεων γίνεται από τα ως άνω όργανα, αρχίζοντας το αργότερο μέσα σε τρεις ημέρες από τη λήξη της ως άνω προθεσμίας και ολο-

κληρώνεται στο συντομότερο χρονικό διάστημα. Γίνονται δεκτές οι απαιτήσεις που δεν αμφισβητούνται από τα ως άνω όργανα ή έχουν επιδικασθεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή (εκτελεστή) απόφαση διαιτητικού δικαστηρίου. Ο επόπτης εκκαθάρισης και ο εκκαθαριστής ή ο επόπτης πτώχευσης και ο σύνδικος υποβάλλουν στο Υπουργείο Εμπορίου κατάσταση των δικαιούχων ασφαρίσματος μέσα σε δύο μήνες από τη λήξη της προθεσμίας υποβολής των αναγγελιών. Στην κατάσταση αυτήν περιλαμβάνονται, εφόσον έχουν επαληθευθεί οι απαιτήσεις τους: α) οι δικαιούχοι ασφαρίσματος ασφαλίσεων ζωής, β) οι δικαιούχοι ασφαρίσματος ασφαλίσεων κατά ζημιών, εκτός ασφαλίσεων αστικής ευθύνης από την κυκλοφορία αυτοκινήτων, που έχουν δηλώσει την επέλευση της ασφαλιστικής περίπτωσης και έχει καταχωρισθεί η δήλωση στα βιβλία της ασφαλιστικής επιχείρησης και γ) όσοι αναγγέλθηκαν μέσα στην ως άνω προθεσμία. Για τις απαιτήσεις που αμφισβητούνται δικαστικά ή εξώδικα γίνεται χωριστή μνεία, στην οποία αναφέρεται το ποσό που εκτιμά ο επόπτης εκκαθάρισης και ο εκκαθαριστής ή ο επόπτης πτώχευσης και ο σύνδικος και το ποσό που διεκδικεί ο δικαιούχος ασφαρίσματος. Στην κατάσταση καταχωρίζονται και οι τυχόν διαφωνίες κατά την επαλήθευση μεταξύ επόπτη και εκκαθαριστή ή συνδίκου. Η κατάσταση καταχωρίζεται αμέσως στο μητρώο ασφαλιστικών επιχειρήσεων και η ανακοίνωση της καταχώρισής της δημοσιεύεται σε δύο τουλάχιστον ευρείας κυκλοφορίας ημερήσιες εφημερίδες, από τις οποίες η μία τουλάχιστον εκδίδεται στην έδρα της επιχείρησης, μία φορά την εβδομάδα επί τρεις συνεχείς εβδομάδες. Αντιρρήσεις κατά της πιο πάνω κατάστασης ασκούνται με ανακοπή στο Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της επιχείρησης μέσα σε σαράντα πέντε ημέρες από την τελευταία δημοσίευση και εκδικάζονται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Έφεση κατά της απόφασης του Πρωτοδικείου εκδικάζεται από το αρμόδιο Εφετείο κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Η απόφαση του Εφετείου δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο».

Με τη διάταξη δε του άρθρου 12α παρ. 5 του Ν.Δ. 400/1970 ορίζεται ότι: «Κατά το χρονικό διάστημα που η ασφαλιστική επιχείρηση βρίσκεται σε ασφαλιστική εκκαθάριση, αναστέλλεται κάθε αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος της και σε βάρος των ασφαλισμένων της ασφαλίσεων αστικής ευθύνης, μέχρι το ποσό για το οποίο ευθύνεται σε ολόκληρο η ασφαλιστική επιχείρηση. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις των δικαιούχων ασφαρίσματος κατά της ασφαλιστικής επιχείρησης» κατά δεν την παρ. 10 εδ. β του άρθρου 12α του Ν.Δ. 400/1970 ορίζεται ότι: «Μετά τη λήξη της εκκαθάρισης, η εκκαθάριση δοσοληψιών εκτός ασφαλιστικού χαρτοφυλακίου συνεχίζεται κατά τις διατάξεις που διέπουν την εκκαθάριση του νομικού προσώπου της επιχείρησης (κοινή εκκαθάριση)». Από τις παραπάνω διατάξεις των άρθρων 10 και 12α του Ν.Δ. 400/1970 σαφώς συνάγεται ότι σε περίπτωση ανάκλησης της αδείας λειτουργίας ασφαλιστι-

κής επιχείρησης επακολουθεί το στάδιο της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, κατά το οποίο αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις και η αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος της ασφαλιστικής επιχείρησης, και οι δικαιούχοι του ασφαλίματος και οποιασδήποτε άλλης απαίτησης κατ' αυτής υποχρεούνται να υπαχθούν στη διαδικασία αναγγελίας και επαλήθευσης των απαιτήσεών τους, προκειμένου να συμμετάσχουν στη διανομή της ασφαλιστικής τοποθέτησης (ΕφΘεσ 1038/2009 ΕΕμπΔ 2009.730, ΕφΠειρ 279/2001 Τ.Ν.Π. Νόμος). Για δε την αναγγελία των ασφαλισμένων ισχύουν όσα προβλέπονται και στο πτωχευτικό δίκαιο, καθόσον, κατά τη διάταξη του άρθρου 179 ΠτΚ, οι διατάξεις αυτού εφαρμόζονται συμπληρωματικά και επί εκκαθάρισης ασφαλιστικών επιχειρήσεων, κατά το μέρος που δεν ρυθμίζονται ειδικά. Ήτοι η αναγγελία αποτελεί δήλωση βούλησης με μορφή «ανακοίνωσης παράστασης», με την οποία ο ασφαλισμένος ανακοινώνει στον εκκαθαριστή την ύπαρξη της απαίτησής του, γίνεται δε εγγράφως και πρέπει να αναφέρει το είδος και την αιτία της απαίτησης του αναγγελλόμενου, καθώς και το ύψος αυτής, ενώ θα πρέπει να κατατίθενται, μαζί με την αναγγελία, τα αποδεικτικά της απαίτησης έγγραφα, ώστε να μπορεί ο εκκαθαριστής να προβεί στην επαλήθευση της απαίτησης και του προνομιακού της χαρακτήρα. Η αναγγελία των απαιτήσεων των ασφαλισμένων στα όργανα της εκκαθάρισης προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970 και αποτελεί σαφώς αντίβαρο στην αναστολή των ατομικών διώξεων, που προβλέπεται στο άρθρο 12α παρ. 5 του ίδιου ως άνω νομοθετικού διατάγματος, προκειμένου να διασφαλίζεται αποτελεσματικά, υπό το πρίσμα της αρχής της καθολικότητας, η συμμετοχή του ασφαλισμένου στην ασφαλιστική εκκαθάριση (ΑΠ 234/2016 αδημ.).

Εκ πρώτης όψης, η αναγγελία έχει περιορισμένο πεδίο εφαρμογής, καθώς κατά τη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970 καλούνται οι δικαιούχοι ασφαλίματος όχι όμως και οι ασφαλισμένοι ζώης, ως προς τους οποίους, κατά τις ανωτέρω γενόμενες αναλυτικές διακρίσεις, δεν έχει επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση. Ωστόσο, από το παραπάνω γεγονός δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι τελευταίοι δεν υποχρεούνται σε αναγγελία της απαίτησής τους. Ειδικότερα, πράγματι το άρθρο 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970 ορίζει ότι υποβάλλεται στην εποπτική αρχή κατάσταση δικαιούχων απαιτήσεων (στο εξής: ΚΔΑ), η οποία περιλαμβάνει τους δικαιούχους ασφαλίματος ζώης, ενώ, επίσης χωριστά αναφέρεται ότι περιλαμβάνει και όσους «αναγγέλθηκαν μέσα στην ως άνω προθεσμία», ήτοι την ταχθείσα προθεσμία αναγγελίας, πράγμα όμως που αφορά και πάλι τους δικαιούχους ασφαλίματος, διότι αυτοί έχουν μόνο κληθεί. Επομένως, η ως άνω διάταξη, όσον αφορά στους δικαιούχους ασφαλίματος είναι σαφής ως προς το ότι αυτοί έχουν υποχρέωση να αναγγείλουν την αξίωσή τους στον εκκαθαριστή, ώστε, μετά την επαλήθευσή τους, να συμπεριληφθούν στη διαδικασία της ασφαλιστικής εκκαθάρι-

σης. Από την άλλη πλευρά, από το άρθρο 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970 δεν προκύπτει ότι η αναγγελία αφορά ή ότι η συνακόλουθη ΚΔΑ περιλαμβάνει τους δικαιούχους ασφάλισης. Ωστόσο, πρέπει στο σημείο αυτό να ληφθούν υπόψη το ακόλουθα: Καταρχήν, με τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 6 εδ. α' του Ν.Δ. 400/1970 προβλέπεται ότι: «Τριάντα ημέρες μετά την οριστική ανάκληση της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης θεωρούνται αυτοδίκαια λυμένες όλες οι ασφαλιστικές συμβάσεις της, εκτός από αυτές των ασφαλίσεων ζωής, εφόσον μέσα στην πιο πάνω προθεσμία δεν έχει εγκριθεί από τον Υπουργό Εμπορίου τυχόν αίτηση άλλης ασφαλιστικής επιχείρησης περί αναδοχής του ασφαλιστικού της χαρτοφυλακίου». Από την παραπάνω ρύθμιση συνάγεται ότι οι ασφαλιστικές συμβάσεις ζωής δεν λήγουν με την ανάκληση της άδειας, αλλά παραμένουν σε ισχύ. Έτσι, ενώ η πρόωγη λύση αυτών των συμβάσεων θα οδηγούσε σε αξίωση των ασφαλισμένων στην αξία εξαγοράς κατά τη διάταξη του άρθρου 29 παρ. 4 εδ. γ' του Ν. 2496/1997, η συνέχισή τους σημαίνει, αντίθετα, ότι οι ασφαλισμένοι δεν αποκτούν με μόνη την ανάκληση της άδειας λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης αξίωση κατ' αυτής. Αυτός είναι κι ο λόγος που η αναγγελία και η ακόλουθη κατάσταση δικαιούχων περιλαμβάνουν, κατά τη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970, μόνον τους δικαιούχους ασφαλίσεως και όχι και τους δικαιούχους ασφάλισης ζωής. Ήτοι κατά την αντίληψη του νομοθέτη του Ν.Δ. 400/1970, οι ασφαλιστικές συμβάσεις ζωής, στις οποίες δεν έχει επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση κατά τον χρόνο της ανάκλησης της άδειας, δεν λήγουν, αλλά διατηρούνται σε ισχύ, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει γεννημένη αξίωση του ασφαλισμένου, η οποία θα είχε λόγο αναγγελίας. Συνεπώς, ο λόγος που η ως άνω διάταξη (άρθρο 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970) δεν προβλέπει αναγγελία όσων δεν έχουν γεννημένη απαίτηση σε ασφάλισμα κατά την ανάκληση της άδειας, δεν είναι ότι αυτοί μετέχουν, άνευ άλλου τινός, στην εκκαθάριση, αλλά ότι ο τότε νομοθέτης είχε υπόψη του ότι αυτές οι συμβάσεις συνεχίζονται. Η παραπάνω άποψη - κρίση ενισχύεται ιδίως από το ότι στην παράγραφο 4α του άρθρου 10 του Ν.Δ. 400/1970, που προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 17 του Ν. 3790/2009 και, όπως αυτή ίσχυε πριν καταργηθεί με την παρ. 1α του άρθρου 2 του Ν. 3867/2010, οριζόταν ότι: «Μετά την ανάκληση της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης, ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών, κατόπιν πρότασης της ΕΠΕΙΑ, δύναται, αφού λάβει υπόψη του και τη συστηματική σπουδαιότητα των τυχόν χαρτοφυλακίων ζωής, που διαχειριζόταν η υπό εκκαθάριση επιχείρηση, να ορίζει επόπτη χαρτοφυλακίων ζωής, ο οποίος είναι πρόσωπο άλλο από τον επόπτη εκκαθάρισης ... και καθίσταται αποκλειστικά υπεύθυνος για την αναδιοργάνωση των χαρτοφυλακίων αυτών, που δεν τίθενται σε εκκαθάριση. Μερική ή ολική μεταβίβαση των ως άνω χαρτοφυλακίων ζωής επιτρέπεται με επιμέλεια του ως άνω επό-

πτη, διενεργείται δε, μετά από απόφαση του υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσης, κατόπιν πρότασης της ΕΠΕΙΑ, κατά παρέκκλιση των οριζόμενων στο άρθρο 3 παρ. 6 και 59 του παρόντος διατάγματος...». Βάσει της ως άνω διάταξης εκδόθηκε η Υπουργική Απόφαση με αριθμό Β.2574/16.2.2009 «Θέματα εφαρμογής του άρθρου 10 παρ. 4α του Ν.Δ. 400/1970» (ΦΕΚ Β΄ 2509/18.12.2009), που υπογράφηκε από τον Υφυπουργό Οικονομικών, με την οποία εξειδικεύθηκαν οι αρμοδιότητες και ενέργειες του Επόπτη Χαρτοφυλακίων Ζωής για την αναδιοργάνωση και εν γένει τη λειτουργία των χαρτοφυλακίων Ζωής των εταιριών που ανακαλείται η άδεια λειτουργίας τους. Μεταξύ δε των αρμοδιοτήτων του Επόπτη Χαρτοφυλακίου Ζωής, ήταν, κατ' άρθρο 4 της ως άνω ΥΑ, η διενέργεια απογραφής των ασφαλισμένων και των απαιτήσεών τους σύμφωνα με τα έντυπα και τα ηλεκτρονικά αρχεία της επιχείρησης (παρ. 1), στη συνέχεια, εντός δέκα (10) ημερών από την ολοκλήρωση της απογραφής, έπρεπε να αναρτηθεί «κατάλογος ασφαλισμένων» στην ιστοσελίδα της ΕΠΕΙΑ και να δημοσιευθεί το γεγονός της ανάρτησης μία φορά την εβδομάδα, επί τρεις συνεχείς εβδομάδες σε πέντε ημερήσιες, ευρείας κυκλοφορίας, εφημερίδες, από τις οποίες μία τουλάχιστον εκδίδεται στην έδρα της επιχείρησης και μία είναι οικονομική. Πρόσωπο, που έχει ασφαλισθεί και δεν είναι καταχωρημένο στον ως άνω κατάλογο, προσκομίζει το ασφαλιστήριο ή την αίτηση ασφάλισης πλέον της απόδειξης (προ) καταβολής του ασφαρίσματος στον Επόπτη προκειμένου για την καταγραφή του μετά από σχετική επαλήθευση (παρ. 2). Επίσης, κατά την παρ. 3 του άρθρου 4 της ως άνω ΥΑ, εντός δέκα (10) ημερών από την ολοκλήρωση της απογραφής, ο Επόπτης του Χαρτοφυλακίου Ζωής καταρτίζει το «Προσωρινό Χαρτοφυλάκιο Ζωής», στο οποίο περιέχονται ανά κλάδο: α) Το σύνολο των Ασφαλισμένων κατά την ημερομηνία θέσης της Επιχείρησης σε εκκαθάριση. Ασφαλισμένος, ο οποίος έχει προσκομίζει ασφαλιστήριο ή αίτηση ασφάλισης πλέον απόδειξης (προ)καταβολής ασφαρίσματος, δεν καταγράφεται όμως στα αρχεία της Επιχείρησης, καταχωρείται στο Προσωρινό Χαρτοφυλάκιο Ζωής σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στα προσκομισθέντα στον Επόπτη έγγραφα, εφόσον επαληθευθεί από αυτόν, β) Το σύνολο των Παροχών της Επιχείρησης έναντι κάθε Ασφαλισμένου κατά την ημερομηνία κατάρτισης του προσωρινού Χαρτοφυλακίου Ζωής. Η καταγραφή κάθε Παροχής γίνεται με ευθύνη του Επόπτη, αφού ληφθεί υπόψη η αποτίμησή της σύμφωνα, αφενός με τους όρους του ασφαλιστηρίου, αφετέρου της αίτησης ασφάλισης και εκ τρίτου των διαλαμβανόμενων στα αρχεία της Επιχείρησης και των για τη συγκεκριμένη σύμβαση διαλαμβανόμενων στο Βιβλίο Τεχνικών Σημειωμάτων και Γενικών και Ειδικών Όρων των Ασφαλίσεων Ζωής της Επιχείρησης. Οι λοιπές τιμές της Παροχής απλώς αναφέρονται στο Προσωρινό Χαρτοφυλάκιο Ζωής». Από τα παραπάνω συνάγεται ότι στο Προσωρινό Χαρ-

τοφυλάκιο Ζωής περιλαμβάνεται το σύνολο των ασφαλισμένων στους κλάδους ζωής με τα ειδικότερα ασφαλιστικά προγράμματα που οι ασφαλισμένοι κατείχαν και προσδιορίζεται το σύνολο των υποχρεώσεων της εταιρίας για κάθε ασφαλιζόμενο ξεχωριστά ανά ασφαλιστήριο ζωής με ημερομηνία υπολογισμού της ως άνω υποχρέωσης την ημερομηνία κατά την οποία ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας της εταιρίας, αφού από την ημερομηνία αυτή αναστέλλεται το δικαίωμα της εταιρίας για είσπραξη ασφαλιστρών και η υποχρέωση ικανοποίησης απαιτήσεων από τον ασφαλιστή, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 γ' του Ν. 3867/2010. Τα παραπάνω δε στοιχεία, που περιλαμβάνονται στο Προσωρινό Χαρτοφυλάκιο Ζωής, συγκεντρώνονται κατά κανόνα κατόπιν απογραφής του συνόλου των ασφαλισμένων (άρθρο 4 παρ. 3 της ΥΑ) και όχι βάσει αναγγελιών, καθώς η περίπτωση της αναγγελίας προβλέπεται μόνο ως «θεραπεία» τυχόν σφαλμάτων κατά τη σύνταξη του Προσωρινού Χαρτοφυλακίου Ζωής, εξαιτίας των οποίων υπήρξε παράλειψη καταχώρισης ασφαλισμένων σε αυτό. Επίσης, το Προσωρινό Χαρτοφυλάκιο Ζωής προσδιορίζει το μαθηματικό απόθεμα που όφειλε να διαθέτει η εταιρία κατά την ημερομηνία ανάκλησης της άδειας λειτουργίας της για έκαστο ασφαλιστήριο συμβόλαιο (ΕφΑθ 6588/2013 αδημ.). Στη συνέχεια, με το άρθρο 1 του Ν. 3867/2010 (ΦΕΚ Α' 128/3.8.2010) καταργήθηκε η ΕΠΕΙΑ και μεταφέρθηκαν όλες οι αρμοδιότητες της στην Τράπεζα της Ελλάδος. Με το άρθρο 2 δε του ίδιου ως άνω νόμου, όπως προεκτέθηκε, καταργήθηκε η παρ. 4α του άρθρου 10 του Ν.Δ. 400/1970 και προβλέφθηκε ειδικώς ότι στις εκκρεμείς διαδικασίες που αφορούσαν ασφαλιστικές επιχειρήσεις των οποίων, κατά την ημέρα δημοσίευσης αυτού του νόμου, έχει ήδη ανακληθεί η άδεια λειτουργίας και έχει οριστεί επόπτης χαρτοφυλακίων ζωής, θα εξακολουθούσαν να διέπονται από τις διατάξεις που καταργούνταν, όπως αυτές τροποποιούνται και συμπληρώνονται. Επίσης, στο άρθρο 2 παρ. 5 του Ν. 3867/2010 ορίζεται ότι: «Αν παρέλθει ένα έτος από τη δημοσίευση αυτού του νόμου χωρίς να εκδοθεί εγκριτική απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος, η διαδικασία περατώνεται αυτοδίκαια και για το χαρτοφυλάκιο ζωής εφαρμόζονται οι διατάξεις της ασφαλιστικής εκκαθάρισης του Ν.Δ. 400/1970, όπως ισχύουν». Η εν λόγω προθεσμία είχε αρχικά παραταθεί διαδοχικά με το άρθρο 17 παρ. 1 του Ν. 4002/2011 έως 31.3.2012 και με το άρθρο τέταρτο παρ. 3 εδ. δ' του Ν. 4063/2012 έως 31.5.2012. Από τις ως άνω διατάξεις, αλλά και τα όσα ήδη εκτέθηκαν, προκύπτει ότι, μετά την ανάκληση της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης, δίνεται ένα ιδιαίτερο, αυξημένο θα έλεγε κάποιος, βάρος στις περιπτώσεις των ασφαλειών ζωής για τις οποίες δεν έχει επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση, ώστε όλες αυτές οι περιπτώσεις, καλούμενες ως «Χαρτοφυλάκιο Ζωής», να «διασωθούν» κατά κάποιον τρόπο, παραμένοντας σε ισχύ –αφού γι' αυτές ειδικά προβλέπεται ότι δεν λύνονται αυτοδίκαια μετά την οριστική ανάκληση της άδειας της

ασφαλιστικής επιχείρησης-, με σκοπό να μεταβιβασθούν, αν τούτο καταστεί δυνατό, σε άλλη ανάδοχη ασφαλιστική εταιρία. Με βάση τα ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι μετά και την οριστική αποτυχία μεταβίβασης σε ανάδοχη ασφαλιστική εταιρία του Χαρτοφυλακίου Ζωής της υπό ασφαλιστική εκκαθάριση ασφαλιστικής επιχείρησης, θεωρούνται λυμένες και όλες οι ασφαλιστικές συμβάσεις ζωής και μάλιστα από την ημερομηνία ανάκλησης της άδειας λειτουργίας της τελευταίας και από τούδε και στο εξής εφαρμόζονται και για τους δικαιούχους ασφάλισης ζωής οι διατάξεις της αναγκαστικής εκκαθάρισης, με αυτόθροη συνέπεια, κατά την κρίση του παρόντος Δικαστηρίου, την υποχρέωση των τελευταίων για αναγγελία των απαιτήσεών τους στον εκκαθαριστή με σκοπό την επαλήθευσή τους και την προνομιακή τους ικανοποίηση από την ασφαλιστική τοποθέτηση, μετά από σχετική πρόσκληση από τον τελευταίο, κατ' ανάλογη εφαρμογή των όσων προβλέπονται στη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970 για τους δικαιούχους ασφαλίματος. Ο μόνος δε λόγος που δεν προβλέφθηκε και αυτό στην ως άνω διάταξη είναι διότι ο νομοθέτης του Ν.Δ. 400/1970, θεωρούσε ότι οι ασφαλίσεις ζωής δεν έχουν λυθεί αυτοδίκαια με την ανάκληση της άδειας λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης, κατά τα ανωτέρω αναλυτικώς αναφερόμενα. Άλλωστε, όπως ήδη προεκτέθηκε, αυτή η διαδικασία της αναγγελίας των απαιτήσεων ακολουθείται και για τους δικαιούχους ασφαλίματος και, συνεπώς, το ίδιο θα πρέπει να ισχύει και για τους δικαιούχους ασφάλισης ζωής, αφού δεν συντρέχει λόγος διαφορετικής αντιμετώπισης αυτών στα πλαίσια της ασφαλιστικής εκκαθάρισης και της προνομιακής ικανοποίησης αμφοτέρων από την ασφαλιστική τοποθέτηση. Απλά η όλη διαδικασία για τους τελευταίους ξεκινά σε ένα μεταγενέστερο στάδιο σε σχέση με τη διαδικασία που ισχύει για τους δικαιούχους ασφαλίματος, καθώς θα πρέπει πρώτα να αποβεί οριστικά άκαρπη η προσπάθεια μεταβίβασης του Χαρτοφυλακίου Ζωής σε ανάδοχη ασφαλιστική εταιρία. Όσον αφορά δε το θέμα του αν η κατάρτιση του Προσωρινού Χαρτοφυλακίου Ζωής και η καταγραφή σε αυτό των δικαιούχων ασφάλισης, μπορεί να υποκαταστήσει την ως άνω υποχρέωση των δικαιούχων ασφάλισης ζωής για αναγγελία, κατά την κρίση του παρόντος Δικαστηρίου, αυτό δεν είναι δυνατό. Τούτο διότι, καταρχήν, το ίδιο το ως άνω νομοθετικό πλαίσιο δεν δίνει τέτοια σημασία στο Προσωρινό Χαρτοφυλάκιο. Άλλωστε, όπως ήδη προεκτέθηκε, η κατάρτιση του Προσωρινού Χαρτοφυλακίου Ζωής γίνεται στα πλαίσια της «αναδιοργάνωσης του χαρτοφυλακίου», κατ' άρθρο 10 παρ. 4α του Ν.Δ. 400/1970, με σκοπό τη μεταβίβαση αυτού σε ανάδοχη ασφαλιστική εταιρία. Μετά δε την αποτυχία του ως άνω στόχου, η έννοια και η σημασία αυτού παύει να υφίσταται. Αντίθετα, μάλιστα, στο άρθρο 2 παρ. 4 και 5 του Ν. 3867/2010 η μεταβίβαση σε ανάδοχο και η ασφαλιστική εκκαθάριση αντιμετωπίζονται ως δύο αυτοτελείς και αλληλοαποκλειόμενες ταυτοχρόνως διαδικασίες, αφού μόνον

η λήξη της προσπάθειας για την πρώτη οδηγεί στη δεύτερη. Επίσης, ο διορισθείς Επόπτης Χαρτοφυλακίου Ζωής, ο οποίος ήταν αρμόδιος για την αναδιοργάνωση του χαρτοφυλακίου, είχε λειτουργία συνδεδεμένη μόνο με αυτή τη διαδικασία και δεν είναι όργανο της ασφαλιστικής εκκαθάρισης. Συνεπώς, όπως σε κάθε συλλογική διαδικασία ικανοποίησης των πιστωτών, η προηγούμενη αναγγελία των ασφαλισμένων προς τον εκκαθαριστή, είτε έχουν αξίωση σε ασφάλισμα είτε σε αξία εξαγοράς, είναι αναγκαία προκειμένου να συμπεριληφθούν στην κατάσταση δικαιούχων. Κάθε άλλη αντίθετη προσέγγιση, βάσει της οποίας θα υποχρεώνονταν σε αναγγελία αποκλειστικά και μόνο μία κατηγορία ασφαλισμένων, όπως λ.χ. οι δικαιούχοι ασφαλίματος και όχι οι δικαιούχοι αξίας εξαγοράς ή το αντίστροφο, θα συνεπαγόταν κατάφωρη παραβίαση της αρχής της ισότιμης μεταχείρισης των πιστωτών, η οποία διατρέχει ως θεμελιώδης και κατευθυντήρια βασική αρχή το πτωχευτικό δίκαιο και εν γένει τις συλλογικές διαδικασίες ικανοποίησης των πιστωτών.

Περαιτέρω, σε περίπτωση που κάποιος ασφαλισμένος από εκείνους που ικανοποιούνται προνομιακά από την ασφαλιστική τοποθέτηση, δεν αναγγέλλει εμπρόθεσμα τις απαιτήσεις του, τότε προκύπτει το ζήτημα της δυνατότητας ένταξης των απαιτήσεων αυτών στη διαδικασία της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, εν προκειμένω, της ένταξής τους στην Κατάσταση Δικαιούχων Ασφαλισμένων. Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970 «Αντιρρήσεις κατά της πιο πάνω κατάστασης ασκούνται με ανακοπή στο Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της επιχείρησης μέσα σε σαράντα πέντε ημέρες από την τελευταία δημοσίευση και εκδικάζονται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων...». Μολονότι η δυνατότητα προβολής αιτήματος περί εκπρόθεσμης αναγγελίας θα μπορούσε, εκ πρώτης όψης, να θεωρηθεί ως ένα είδος αντίρρησης της ανακοπής του άρθρου 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970, εντούτοις η συγκεκριμένη προσέγγιση αφενός προσκρούει στη γραμματική διατύπωση του άρθρου, αφετέρου δεν είναι συμβατή με το ειδικότερο εννοιολογικό περιεχόμενο των «αντιρρήσεων» και την εν γένει συστηματική της ρύθμιση. Ειδικότερα, στη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 10 του Ν.Δ. 400/1970 ορίζεται ότι στην κατάσταση δικαιούχων, επί της οποίας ασκούνται οι αντιρρήσεις, περιλαμβάνονται όσοι αναφέρονται στα υπό στοιχεία α'-γ' στοιχεία, εφόσον έχουν επαλήθευθεί οι απαιτήσεις τους. Επομένως, οι όποιες αντιρρήσεις προβάλλονται με την ως άνω ανακοπή, αφορούν στην επαλήθευση. Πλην όμως, η επαλήθευση ακολουθεί την αναγγελία και, συνεπώς, αν δεν έχει χωρήσει πρώτα αναγγελία, δεν μπορεί να έχει λάβει χώρα επαλήθευση. Επιπλέον, για τους σκοπούς της συγκεκριμένης διάταξης, το περιεχόμενο των αντιρρήσεων μπορεί να είναι παράπονο των ασφαλισμένων κατά της απόρριψης ή της εν μέρει παραδοχής της αίτησής τους ή παράπονο οποιουδήποτε ενδιαφερομένου κατά της παραδοχής απαι-

τησης ασφαλισμένου (βλ. την παρόμοια θέση της νομολογίας για την προβολή αντιρρήσεων στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας, ΠΠρΘεσ 682/2013, ΠΠρΞαν 16/2013 Νόμος). Τούτο σημαίνει ότι η αποδοχή της προβολής αιτήματος περί εκπρόθεσμης αναγγελίας στο πλαίσιο της ανακοπής του άρθρου 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970 δεν θα αφορούσε εν προκειμένω σε επαλήθευση (σε «αντιρρήσεις») επί της ήδη υπάρχουσας Κατάστασης Δικαιούχων Απαιτήσεων, αλλά σε εισαγωγή νέων απαιτήσεων σε αυτήν, μεταβάλλοντας την ειδικότερη αποστολή που υπηρετεί η συγκεκριμένη ρύθμιση. Κατόπιν όλων των παραπάνω, κατά την κρίση του παρόντος Δικαστηρίου, είναι σαφές ότι για τον δικαιούχο ασφάλισης ζωής που δεν ανήγγειλε την απαίτησή του στον εκκαθαριστή ή δεν την ανήγγειλε εμπροθέσμως, δεν χωρεί η ως άνω ανακοπή του άρθρου 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970. Χωρεί, όμως, κατά την άποψη που το Δικαστήριο τούτο θεωρεί ορθότερη, η ανακοπή της διάταξης του άρθρου 92 ΠτΚ, συμπληρωματικώς εφαρμοζόμενου και στην περίπτωση της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, σύμφωνα με το οποίο: «1. Πιστωτές που δεν ανήγγειλαν την απαίτησή τους μέσα στη νόμιμη προθεσμία, ώστε να μετάσχουν στην επαλήθευση, μπορούν με ανακοπή και δικά τους έξοδα να ζητήσουν την επαλήθευσή της από το πτωχευτικό δικαστήριο, που δικάζει με τη διαδικασία του άρθρου 54». Ειδικότερα, καταρχήν τούτο είναι δογματικά ορθό, καθώς δεν δύναται σε δύο εξίσου συλλογικές διαδικασίες με παρεμφερείς και, σε κάποια σημεία τους όμοιους, σκοπούς, όπως είναι η πτώχευση και η ασφαλιστική εκκαθάριση, στη μεν πρώτη να παρέχεται η δυνατότητα στον πιστωτή που δεν ανήγγειλε εμπρόθεσμα την απαίτησή του να την αναγγείλει, ώστε να συμμετάσχει στην πτωχευτική διαδικασία, στη δε δεύτερη να μην προβλέπεται τέτοια δυνατότητα για τον ασφαλισμένο που δεν ανήγγειλε την απαίτησή του, με αποτέλεσμα αυτός να βρίσκεται τελικά σε δυσμενέστερη θέση, όντας αντιμέτωπος με τον κίνδυνο να χάσει κάθε δυνατότητα ικανοποίησης, αν παρέλθει η προθεσμία που του τάχθηκε στο πλαίσιο μίας διαδικασίας που κινήθηκε λόγω της αφερεγγυότητας του οφειλέτη του. Μία τέτοια διάκριση μεταξύ των δύο διαδικασιών δεν στηρίζεται σε κανέναν απολύτως λόγο. Επομένως, μια ανακοπή κατά πίνακα διανομής ή κατάστασης δικαιούχων, από ασφαλισμένο που δεν είχε προηγουμένως αναγγελθεί, μπορεί σε κάθε περίπτωση να γίνει αντιληπτή, κατ' εκτίμηση του δικογράφου, ως ανακοπή του άρ. 92 του ΠτΚ, ανταποκρίνεται στους όρους αυτής της διάταξης, διότι ο ασφαλισμένος προβάλλει την αξίωσή του έναντι του εκκαθαριστή και με τον περιορισμό ότι αφορά μόνο τις μεταγενέστερες αυτές διανομές και δεν θίγει τις ήδη γενόμενες [βλ. γνωμοδότηση Γ. Τριανταφυλλάκη καθηγητή Νομικής ΔΠΘ, Εφαθ 4320/2017 και 4321/2017, Εφαθ 4392/2017 αδημ.]. Ωστόσο, για τη συμπληρωματική εφαρμογή της ως άνω διάταξης του άρθρου 92 παρ. 1 ΠτΚ, και στην περίπτωση της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το

όλο νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει για την ασφαλιστική εκκαθάριση, ώστε η άσκηση μίας τέτοιας ανακοπής να μην αποτελέσει τροχοπέδη ιδίως για τις ταχύτατες διαδικασίες που προβλέπονται για την περαίωσή της. Συγκεκριμένα, η ανακοπή του άρθρου 92 ΠτΚ δικάζεται, κατ' άρθρο 54 ΠτΚ, κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (άρθρα 741 επ. ΚΠολΔ), από το πτωχευτικό δικαστήριο, που κατ' άρθρο 53 ΠτΚ είναι το Πολυμελές Πρωτοδικείο που κήρυξε την πτώχευση. Εντούτοις στην περίπτωση της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, αυτή αποτελεί στάδιο που επέρχεται αναγκαστικά, όπως ήδη προεκτέθηκε, μετά την ανάκληση της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης για παράβαση νόμου, καθώς και σε περίπτωση λύσης του νομικού προσώπου ασφαλιστικής επιχείρησης στην οποία έχει απαγορευθεί η ελεύθερη διάθεση περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 12α παρ. 1 ν.δ. 400/1970). Η δε ανάκληση της άδειας λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης δεν διατάσσεται από κάποιο δικαστήριο, αλλά λαμβάνει χώρα μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης. Συνεπώς, εν προκειμένω, στην περίπτωση της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, δεν υπάρχει αντίστοιχη έννοια με αυτή του «πτωχευτικού δικαστηρίου». Ωστόσο, από τις διατάξεις των άρθρων του Ν.Δ. 400/1970, μπορούν να συναχθούν τα ακόλουθα: α) με τη διάταξη του άρθρου 12α παρ. 5 Ν.Δ. 400/1970 ορίζεται ότι: «Με τη θέση της επιχείρησης σε ασφαλιστική εκκαθάριση οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων με πρωτοβουλία των δικαιούχων ασφαλισματος ή του επόπτη εκκαθάρισης και του εκκαθαριστή ή του επόπτη πτώχευσης και του συνδίκου. Εκκρεμείς διαφορές στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας εισάγονται, με κλήση οποιουδήποτε νομιμοποιούμενου, στο Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της επιχείρησης ανεξάρτητα από το ποσό» και β) με τη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 3 Ν.Δ. 400/1970 ορίζεται ότι: «Αντιρρήσεις κατά της πιο πάνω κατάστασης ασκούνται με ανακοπή στο Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της επιχείρησης μέσα σε σαράντα πέντε ημέρες από την τελευταία δημοσίευση και εκδικάζονται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων». Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει ότι για τις δίκες που προκύπτουν κατά τη διαδικασία της ασφαλιστικής εκκαθάρισης ασφαλιστικής επιχείρησης, ο νομοθέτης θέλησε να υπάρχει γι' αυτές αρμοδιότητα του μονομελούς Πρωτοδικείου της έδρας της επιχείρησης και προέβλεψε την εκδίκασή τους με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, ως, κατά τεκμήριο, ταχεία διαδικασία, προκειμένου να περατωθεί γρήγορα η διαδικασία της ασφαλιστικής εκκαθάρισης και να ικανοποιηθούν οι προνομακώς ασφαλισμένοι από την ασφαλιστική τοποθέτηση. Συνεπώς, κατά την κρίση του παρόντος Δικαστηρίου, θα πρέπει η ανακοπή που ασκείται από τους ασφαλισμένους, που δεν ανήγγειλαν εμπροθέσμως τις απαιτήσεις τους, να θεωρηθεί ως ανακοπή της διάταξης του άρθρου 92 παρ. 1 ΠτΚ, συμπληρωματικώς εφαρ-

μοζόμενης, λόγω μη ύπαρξης παρόμοιας ρύθμισης στο Ν.Δ. 400/1970, η οποία θα πρέπει να εκδικάζεται από το Μονομελές Πρωτοδικείο του τόπου της έδρας της υπό ασφαλιστική εκκαθάριση επιχείρησης, με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Επομένως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο που δέχθηκε ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν μπορεί να γίνει δεκτή αναλογική εφαρμογή του άρθρου 92 του ΠτΚ και απέρριψε την ανακοπή ως μη νόμιμη ως προς τους δεύτερο, τρίτο και τέταρτο των ανακοπτόντων, έσφαλε κατά τα προαναφερθέντα στη μείζονα σκέψη, όπως βάσιμα ισχυρίζονται οι ανακόπτοντες αυτοί με τον σχετικό λόγο της εφέσεως τους. Ακόμη, όπως βάσιμα ισχυρίζεται η πρώτη ανακόπτουσα με τον σχετικό λόγο της εφέσεως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο έσφαλε και κατά την κρίση του ότι η ανακοπή έπρεπε να απορριφθεί ως μη νόμιμη ως προς αυτήν (πρώτη ανακόπτουσα), διότι, με βάση τα εκτιθέμενα σε αυτήν (ανακοπή), κατά τον χρόνο ανάκλησης της άδειας λειτουργίας της καθ' ης δεν είχε (η πρώτη ανακόπτουσα) απαίτηση από ασφάλιση, επειδή δεν είχε θεμελιώσει δικαίωμα εξαγοράς της σύμβασής της. Και τούτο διότι δεν μπορεί να εξαρτηθεί η θεμελίωση της απαίτησης της πρώτης ανακόπτουσας σε βάρος της καθ' ης από την επίδικη ασφαλιστική σύμβαση από μόνο το τυχαίο γεγονός της συμπλήρωσης του προβλεπομένου από τη σύμβαση αυτή χρόνου εξαγοράς της ασφάλισης κατά τον χρόνο θέσης της καθ' ης σε ασφαλιστική εκκαθάριση, καθώς, αφενός ο όρος απαίτηση από ασφάλιση κατά το άρθρο 2 περ. λδ του Ν.Δ. 400/1970 έχει ευρύτερο περιεχόμενο από τον όρο απαίτηση ασφαλίματος και, αφετέρου, μια αυτοδίκαιη λύση της σύμβασης ασφάλισης ζωής λόγω της θέσης της ασφαλιστικής επιχείρησης σε ασφαλιστική εκκαθάριση, η οποία δεν συνδέεται με οιαδήποτε μορφή υπαιτιότητας ή εν γένει αντισυμβατική συμπεριφορά του λήπτη της ασφάλισης, αλλά ανάγεται αποκλειστικά σε αίτια συναπτόμενα προς την εσωτερική λειτουργία της ασφαλιστικής επιχείρησης, πρέπει να υπαχθεί για την ταυτότητα του νομικού λόγου στην έννοια της ακύρωσης ή της μη κατάρτισης του προαναφερθέντος όρου της ασφαλιστικής σύμβασης, καθόσον παράγει τα ίδια έννομα αποτελέσματα, δεδομένου ότι και στις δύο περιπτώσεις η ασφαλιστική σύμβαση παύει να παράγει έννομες συνέπειες και αίρονται οι εκατέρωθεν υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών. Επιπλέον, η αντίθετη εκδοχή, ήτοι η εξάρτηση της θεμελίωσης απαίτησης από ασφάλιση του ασφαλισμένου από τη συμπλήρωση του προβλεπομένου στη σύμβαση χρόνου εξαγοράς της ασφάλισης, οδηγεί σε μη ανεκτή από το δίκαιο διαφορετική μεταχείριση όμοιων περιπτώσεων σε βάρος των ασφαλισμένων, οι οποίοι δεν έχουν θεμελιώσει δικαίωμα εξαγοράς κατά τον χρόνο θέσης της ασφαλιστικής επιχείρησης υπό ασφαλιστική εκκαθάριση, αφού ουδεμία έννομη προστασία θα παρέχεται σε αυτούς, αν και έχουν καταβάλει προκαταβολικά μέρος ή το σύνολο του συμφωνηθέντος ασφαλίστρου. Συνεπώς, η ανακοπή είναι νόμιμη ως προς όλους τους ανακόπτοντες και πρέπει η

ένδικη έφεση να γίνει δεκτή ως βάσιμη κατ' ουσία, να διαταχθεί η απόδοση του παραβόλου στους εκκαλούντες κατ' άρθρο 495 ΚΠολΔ και να κρατηθεί και δικαστεί η, κατά τα προαναφερόμενα κριθείσα ορισμένη και νόμιμη, ανακοπή κατ' άρθρο 535 παρ. 1 ΚΠολΔ ως προς την ουσιαστική της βασιμότητα.

... πιθανολογήθηκαν τα ακόλουθα: Δυνάμει της με αριθ. 156/21.9.2009 απόφασης της Επιτροπής Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, που δημοσιεύθηκε νόμιμα (ΦΕΚ τεύχος Α.Ε. και Ε.Π.Ε. 11292/2009 και τεύχος Β' 2028/2009), ανακλήθηκε οριστικά η άδεια σύστασης και λειτουργίας της καθ' ης ασφαλιστικής εταιρείας και τέθηκε αυτή σε ασφαλιστική εκκαθάριση σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Δ. 400/1970. Κατά τον χρόνο της λειτουργίας της (καθ' ης) οι ανακόπτοντες είχαν συνάψει με αυτήν τα ακόλουθα ασφαλιστήρια συμβόλαια: α) η πρώτη ανακόπτουσα εταιρεία στις 5.10.2006 το υπ' αριθμ. Δ-683449 ασφαλιστήριο συμβόλαιο για το αποταμειωτικό πρόγραμμα υπό τον τίτλο «... ASSET», με ασφαλισμένο τον Δ.Π. και συμφωνηθείσα διάρκεια ασφάλισης τα επτά έτη, με ημερομηνία έναρξης της ασφάλισης την 5η.10.2006, καταβάλλοντας κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης εφάπαξ το συμφωνηθέν ασφαλιστρο συνολικού ποσού 1.000.000 ευρώ διά της καταθέσεως της υπ' αριθ. ... ισόποσης τραπεζικής επιταγής (της οποίας ήταν τελευταία οπισθογράφος) της τράπεζας ... στον τραπεζικό λογαριασμό με αριθ. ... της καθ' ης στην ... BANK, η οποία πληρώθηκε κατά την εμφάνισή της προς πληρωμή, ενώ, επιπλέον, συμφωνήθηκε ότι το εγγυημένο κεφάλαιο κατά τη λήξη της ασφάλισης θα ανερχόταν στο ποσό του 1.060.000 ευρώ, β) ο δεύτερος ανακόπτων στις 30.6.2006 το υπ' αριθ. Δ-688875 ασφαλιστήριο συμβόλαιο υπό τον τίτλο «... ASSET με συμμετοχή στα κέρδη» με ασφαλισμένη την Γ.Κ. και συμφωνηθείσα διάρκεια ασφάλισης τα επτά έτη, με ημερομηνία έναρξης της ασφάλισης την 10η.6.2006, καταβάλλοντας κατά τον χρόνο της σύναψης της εφάπαξ ασφαλιστρα συνολικού ποσού 1.223.943,71 ευρώ, ενώ, επιπλέον, συμφωνήθηκε ότι το εγγυημένο κεφάλαιο κατά τη λήξη της ασφάλισης θα ανερχόταν στο ποσό του 1.511.570,48 ευρώ, γ) ο τρίτος ανακόπτων στις 30.12.2005 το υπ' αριθ. 668667 ασφαλιστήριο συμβόλαιο υπό τον τίτλο «Επενδυτικό - Αποταμειωτικό Πρόγραμμα ... ASSET» και συμφωνηθείσα διάρκεια ασφάλισης τα δέκα έτη, με ημερομηνία έναρξης της ασφάλισης την 30ή.12.2005, καταβάλλοντας κατά τον χρόνο της σύναψης εφάπαξ ασφαλιστρα συνολικού ποσού 1.492.857,15 ευρώ, το οποίο συμφωνήθηκε ότι θα ήταν το εγγυημένο κεφάλαιο κατά τη λήξη της ασφάλισης και δ) ο τέταρτος στις 22.12.2008 το υπ' αριθ. Δ-730399 ασφαλιστήριο συμβόλαιο για το αποταμειωτικό πρόγραμμα υπό τον τίτλο «... ASSET» και συμφωνηθείσα διάρκεια ασφάλισης τα δέκα έτη, με ημερομηνία έναρξης της ασφάλισης την 22η.12.2008, καταβάλλοντας εφάπαξ ασφαλιστρα συνολικού ποσού 232.180 ευρώ, το οποίο

συμφωνήθηκε ότι θα ήταν το εγγυημένο κεφάλαιο κατά τη λήξη της ασφάλισης. Από την επισκόπηση των ως άνω ασφαλιστήριων συμβολαίων συνάγεται ευχερώς ότι αυτά έχουν προεχόντως χαρακτήρα ασφάλισης ζωής - αποταμιευτικού προγράμματος, συνδεδεμένα με επενδύσεις, και δεν είναι αμιγώς επενδυτικού χαρακτήρος, όπως αβάσιμα ισχυρίζεται η καθ' ης η ανακοπή. Και τούτο διότι περιέχουν όλα τα αναγκαία στοιχεία της ασφαλιστικής σύμβασης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 2496/1997, όπως αυτό ίσχυε πριν από την αντικατάστασή του από το άρθρο 278 παρ. 7 Ν. 4364/2016, δηλ. τα στοιχεία των συμβαλλομένων και του δικαιούχου του ασφαλίσιματος, εάν ο τελευταίος είναι διαφορετικό πρόσωπο, τη διάρκεια της ασφαλιστικής κάλυψης, το πρόσωπο ή το αντικείμενο και τη χρηματική αξία του που απειλούνται ή σχετίζονται με την επέλευση του κινδύνου, το είδος των κινδύνων, το τυχόν ανώτατο όριο ευθύνης του ασφαλιστή, τις τυχόν εξαιρέσεις κάλυψης, το ασφάλιστρο και το εφαρμοστέο δίκαιο. Επισημαίνεται, επίσης, ότι εδώ ο ασφαλιστικός κίνδυνος είναι ο θάνατος του συμβαλλομένου, καθόσον αυτό το συμβάν συνδέεται με την καταβολή του ασφαλίσιματος, ενώ το γεγονός ότι, ακόμη και σε περίπτωση πρόωρης επέλευσης του θανάτου του συμβαλλομένου σε σχέση με το χρονικό σημείο λήξης των συμβάσεων, καταβλητέο είναι το σύνολο του εφάπαξ καταβληθέντος ασφαλίστρου, εξηγείται λογικώς από την προκαταβολή αυτού από τον ασφαλισμένο κατά την κατάρτιση των συμβάσεων. Από την προαναφερθείσα επισκόπηση των ασφαλιστικών αυτών συμβάσεων καθίσταται μεν σαφές ότι αυτές έχουν παραλλήλως και επενδυτικό χαρακτήρα (εφόσον γίνεται λόγος για συμμετοχή σε κέρδη, επένδυσης του καταβληθέντος ασφαλίστρου, καταβολής μερισμάτων κ.λπ.), πλην, όμως, το γεγονός αυτό δεν αναιρεί τον βασικό χαρακτήρα των ως άνω ασφαλίσεων ως ζωής, αποταμιευτικού σκοπού, στον οποίο άλλωστε απέβλεψαν τα συμβαλλόμενα μέρη, απορριπτομένων ως αβάσιμων των περί του αντιθέτου ισχυρισμών της καθ' ης, και των επ' αυτών θεμελιούμενων ισχυρισμών της περί ακυρότητας των ένδικων συμβάσεων κατ' άρθρο 138 ΑΚ και λόγω παράβασης διατάξεων αναγκαστικού χαρακτήρα του ασφαλιστικού δικαίου. Σημειωτέον, εξάλλου, ότι η σύνδεση της σύμβασης ασφάλισης ζωής με επενδυτικές πράξεις δεν είναι άγνωστη στο ελληνικό δίκαιο, διότι ήδη προβλεπόταν στο Ν.Δ. 400/1970 (άρθρα 13 παρ. 2 ΙΙΙ και 13 γ), ενώ πρόσθετο επιχείρημα υπέρ των ως άνω είναι η διάταξη του άρθρου 8 παρ. 11 του ως άνω ν.δ/τος, η οποία ορίζει ότι η ασφαλιστική επιχείρηση οφείλει να σχηματίζει ασφαλιστική τοποθέτηση και επί ασφαλίσεων ζωής συνδεδεμένων με επενδύσεις. Ούτε, όμως, μπορεί να γίνει λόγος για ακυρότητα των συμβάσεων αυτών λόγω μη σύνταξης κατά τη σύναψή τους του κατά τον νόμο προβλεπόμενου τεχνικού σημειώματος, απορριπτομένου ως αβάσιμου του σχετικού ισχυρισμού της καθ' ης. Δυνάμει της με αριθμό 1037/2012 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών

διορίστηκε ως εκκαθαριστής της υπό εκκαθάριση εταιρίας, κατ' άρθρο 12α παρ. 4 του Ν.Δ. 400/1970, ο Γ.Ρ., του οποίου η θητεία εν συνεχεία ανανεώθηκε δυνάμει της υπ' αριθ. 1408/2015 απόφασης του Ειρηνοδικείου Αθηνών, δικάζοντος κατά την εκούσια δικαιοδοσία. Με τη με αριθμό 132/4.3.2015 απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων (Ε.Π.Α.Θ.) της Τράπεζας της Ελλάδος ορίστηκε Επόπτης της ασφαλιστικής εκκαθάρισης της εταιρίας, κατ' άρθρο 12α παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970, ο Σ.Β. για το χρονικό διάστημα από 10.4.2015 έως 31.12.2015, του οποίου η θητεία ανανεώθηκε τελικά μέχρι 28.2.2016, ενώ με το άρθρο 248 του Ν. 4364/2016 προβλέφθηκε ανανέωση θητείας μέχρι 30.6.2016. Από 1.7.2016 καταργήθηκε η ιδιότητα του Επόπτη Εκκαθάρισης και ο εκκαθαριστής αντικαταστάθηκε από τον ασφαλιστικό εκκαθαριστή. Δυνάμει δε του υπ' αριθ. 190/29.6.2016 (θέμα 5ο) πρακτικού του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος ασφαλιστικός εκκαθαριστής από 1.7.2016 διορίστηκε η Ε.Κ. Δυνάμει των διατάξεων της παραγράφου 4α του άρθρου 10 του Ν.Δ. 400/1970, που προστέθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 17 του Ν. 3790/2009 και όπως αυτή ίσχυε πριν καταργηθεί με την παράγραφο 1α του άρθρου 2 του Ν. 3867/2010, της Υ.Α. με αριθμό Β.2574/16.2.2009 και της διάταξης του άρθρου 1 του Ν. 3867/2010, εκδόθηκε η με αριθμό Β.77/15.1.2010 Υπουργική Απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, με την οποία αποφασίστηκε ο διορισμός του Ι.Π. ως Επόπτη Χαρτοφυλακίου Ζωής. Ο τελευταίος ανέλαβε την αναδιοργάνωση του Χαρτοφυλακίου Ζωής που περιλαμβάνει την κατάρτιση Προσωρινού Χαρτοφυλακίου Ζωής, την αναμόρφωση των παροχών και τη διαρκή αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του κλάδου ζωής, με σκοπό τη μερική ή ολική μεταβίβαση των ως άνω χαρτοφυλακίων ζωής σε ανάδοχη ασφαλιστική εταιρία, μία ή περισσότερες, κατά τις διατάξεις της παρ. 4α του άρθρου 10 του Ν.Δ. 400/1970. Στις 15.9.2010 ο ως άνω διορισθείς Επόπτης Χαρτοφυλακίου Ζωής, Ι.Π., πραγματοποίησε την προβλεπόμενη εκ της ως άνω Υ.Α. ανάρτηση του «καταλόγου των ασφαλισμένων», αρχικά στην ιστοσελίδα της ΕΠ.Ε.Ι.Α. και ακολούθως στην ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος, ενώ το γεγονός της ανάρτησης δημοσιεύθηκε μία φορά την εβδομάδα, επί τρεις συνεχείς εβδομάδες, σε πέντε ημερήσιες εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας. Εν συνεχεία, ο ως άνω Επόπτης Χαρτοφυλακίου Ζωής, εντός των πλαισίων των αρμοδιοτήτων του, κατήρτισε στις 9.11.2011 το Προσωρινό Χαρτοφυλάκιο Ζωής των ασφαλισμένων της εταιρίας-καθ' ης η ανακοπή, με το περιεχόμενο που ορίζει η παρ. 3 του άρθρου 4 της Υ.Α. Β.2574/2009, και ανήρτησε αυτόν στην ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος, ενώ το γεγονός της ανάρτησης δημοσιεύθηκε κατά τα νομίμως προβλεπόμενα. Περαιτέρω, πιθανολογήθηκε ότι, ενώ ο ως άνω διορισθείς Επόπτης Χαρτοφυλακίου Ζωής έπραξε όλα τα παραπάνω και κατήρτισε το Προσωρινό

Χαρτοφυλάκιο Ζωής, τελικά δεν επιτεύχθηκε μεταβίβαση του Χαρτοφυλακίου Ζωής και η Τράπεζα της Ελλάδας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 3867/2010, απηύθυνε δημόσια πρόσκληση για την ανάδειξη αναδόχου Χαρτοφυλακίου Ζωής της εταιρίας. Η ως άνω διαδικασία περατώθηκε τελικά στις 31.5.2012 δίχως την εκδήλωση ενδιαφέροντος εκ μέρους άλλης ασφαλιστικής επιχείρησης για την αναδοχή του Χαρτοφυλακίου Ζωής. Κατόπιν τούτων, με τη με αριθμό 41/1.6.2012 Διαπιστωτική Πράξη της Τράπεζας της Ελλάδος διαπιστώθηκε «ότι παρήλθε η προθεσμία της 31ης Μαΐου 2012 χωρίς να εγκριθεί σύμβαση μεταβίβασης του Χαρτοφυλακίου Ζωής της υπό ασφαλιστική εκκαθάριση εταιρίας, ως προβλέπεται στο άρθρο 2 παρ. 5 του ν. 3867/2010, και ότι, επομένως, έχουν επέλθει αυτοδικαίως οι αναφερόμενες στο ίδιο άρθρο έννομες συνέπειες, δηλαδή η περάτωση της διαδικασίας του άρθρου 10 παρ. 4α του Ν.Δ. 400/1970 και της Β.2574/2009 Υ.Α. του Υπουργού Οικονομικών ως ισχύουν κατά το άρθρο 2 του Ν. 3867/2010, εφαρμόζονται δε για το εν λόγω χαρτοφυλάκιο, κατά την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου του Ν. 3867/2010, οι διατάξεις περί ασφαλιστικής εκκαθάρισης». Επομένως, μετά ταύτα, δεδομένης πλέον της ματαίωσης της διαδικασίας μεταβίβασης με αναδοχή του Χαρτοφυλακίου Ζωής σε άλλη ασφαλιστική εταιρία, εφαρμόζονται και για τους ασφαλισμένους ζωής οι διατάξεις περί ασφαλιστικής εκκαθάρισης. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, ο Επόπτης της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, ακολουθώντας τη διαδικασία του άρθρου 10 παρ. 3 του Ν.Δ. 400/1970, κάλεσε αρχικά μόνον τους δικαιούχους ασφαλίματος της υπό ασφαλιστική εκκαθάριση επιχείρησης, όπως αναγγέλουν ενώπιόν του τις απαιτήσεις τους το αργότερο έως 4.10.2013. Στη συνέχεια, ο Επόπτης εκκαθάρισης της εταιρίας κάλεσε και τους δικαιούχους απαιτήσεων από ασφάλιση ζωής να του αναγγέλουν τις σχετικές απαιτήσεις τους μέσα σε τρεις μήνες από την τελευταία δημοσίευση και με καταληκτική ημερομηνία τις 17.9.2015, κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 παρ. 5 του Ν. 3867/2010 και τα οριζόμενα εκεί για την περίπτωση που δεν ευδοκιμήσει η διαδικασία μεταβίβασης του χαρτοφυλακίου ζωής. Η εν λόγω ανακοίνωση δημοσιεύθηκε κατά τα νομίμως προβλεπόμενα. Εντός δύο μηνών από την επομένη της καταληκτικής ημερομηνίας των αναγγελιών, ήτοι στις 18.11.2015, κατατέθηκε στην αρμόδια Εποπτική Αρχή, Τράπεζα της Ελλάδος, η Κατάσταση Δικαιούχων Απαιτήσεων (ΚΔΑ) από ασφάλιση ζωής και ακολούθως η ΚΔΑ καταχωρήθηκε νομίμως και αναρτήθηκε με επιμέλεια της Εποπτικής Αρχής στην ιστοσελίδα της στις 20.11.2015. Ανακοίνωση της καταχώρησης αυτής δημοσιεύθηκε στις εφημερίδες «...» και «...», μία φορά την εβδομάδα, επί τρεις συνεχείς εβδομάδες και συγκεκριμένα στις 20.11.2015, 27.11.2015 και 4.12.2015, καταληκτική δε ημερομηνία ανακοπών προσδιορίστηκε η 18.1.2016. Περαιτέρω, πιθανολογήθηκε ότι οι ανακόπτοντες δεν συμπεριλήφθηκαν για τις επίδικες απαιτήσεις τους (που απορ-

ρέουν από τα επίδικα ασφαλιστήρια συμβόλαια και ήταν σε ισχύ κατά την 21.9.2009, οπότε ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας της καθ' ης στην από 20.11.2015 Κατάσταση Δικαιούχων Απαιτήσεων από Ασφάλιση Ζωής της καθ' ης που συντάχθηκε ως άνω. Κατά συνέπεια: α) οι πρώτη, δεύτερος και τέταρτος από τους ανακόπτοντες έχουν απαίτηση επιστροφής του ήδη εφάπαξ καταβληθέντος ασφαλιστρού κατά την κατάρτιση των ως άνω συμβάσεων ασφαλίσεων ζωής και β) ο τρίτος ανακόπτων, μετά από μερική εξόφληση του οφειλόμενου προς αυτόν ποσού από την καθ' ης, έχει απαίτηση επιστροφής από το ήδη εφάπαξ εκ μέρους του καταβληθέν ασφαλιστρού κατά την κατάρτιση της ως άνω συμβάσεως ασφαλίσεως ζωής, μέρος αυτού ανερχόμενο στο ποσό 678.000 ευρώ. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτή η ανακοπή ως κατ' ουσίαν βάσιμη και να αναγνωριστούν οι ανακόπτοντες ως δικαιούχοι ασφαλίσεως ζωής για τα προαναφερόμενα ποσά, ώστε να επαληθευθούν και να συμπεριληφθούν στην κατάσταση Δικαιούχων Απαιτήσεων από ασφαλίση ζωής της καθ' ης, που καταχωρήθηκε στην αρμόδια Εποπτική Αρχή της Τράπεζας της Ελλάδος στις 20.11.2015. Τέλος, τα δικαστικά έξοδα και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας πρέπει να συμψηφιστούν στο σύνολό τους μεταξύ των διαδίκων, λόγω της ιδιαίτερης δυσχέρειας της ερμηνείας των διατάξεων που εφαρμόστηκαν (άρθρα 179, 183 ΚΠολΔ).

Παρατηρήσεις

Σχετικά με την τύχη των ασφαλίσεων ζωής μετά την ανάκληση της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης κατά τις διατάξεις του ν. 4364/2016 (Solvency II)

I. Η απόφαση πραγματεύεται –μεταξύ άλλων– το ζήτημα της ικανοποίησης των κατόχων ασφαλιστηρίων ζωής σε περίπτωση ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης και οριστικής αποτυχίας μεταβίβασης του χαρτοφυλακίου ζωής σε άλλη ανάδοχη ασφαλιστική επιχείρηση. Διαλαμβάνει, ορθά, ότι στην περίπτωση αυτή οι ασφαλιστικές συμβάσεις ζωής θεωρούνται λυμένες ήδη από την ημερομηνία ανάκλησης της άδειας λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης και ότι οι ασφαλισμένοι υποχρεούνται σε αναγγελία των απαιτήσεών τους στον ασφαλιστικό εκκαθαριστή, ώστε να ενταχθούν στην Κατάσταση Δικαιούχων Ασφαλισμένων, με σκοπό την επαλήθευση των απαιτήσεών τους και την προνομιακή τους ικανοποίηση από την ασφαλιστική τοποθέτηση. Η απόφαση επισημαίνει περαιτέρω ότι, για την ένταξη των ως άνω ασφαλισμένων στην –ήδη υπάρχουσα– Κατάσταση Δικαιούχων Ασφαλισμένων, απαιτείται η άσκηση ανακοπής του άρθρου 92 ν. 3588/2007, το οποίο εφαρμόζεται συμπληρωματικά επί ασφαλιστικής εκκαθάρισης, και όχι του άρθρου 10 παρ. 3 ν.δ. 400/1970.

Η απόφαση εφαρμόζει, ορθά, το προϊσχύσαν δίκαιο της ασφαλιστικής επι-

χείρησης (ν.δ. 400/1970), λόγω του ότι ο ν. 4364/2016 εξαιρεί την εφαρμογή του άρθρου 248 παρ. 2 και 3, σχετικά με τη διαδικασία της αναγγελίας και επαλήθευσης των απαιτήσεων, στις υφιστάμενες ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις. Άλλωστε, στην περίπτωση που απασχόλησε την απόφαση, είχαν ήδη διενεργηθεί οι εν λόγω διαδικασίες με βάση το ν.δ. 400/1970.

Στη συνέχεια (υπό II) ερευνάται η τύχη των ασφαλίσεων ζωής, όταν δεν έχει –φυσικά– επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση κατά τον χρόνο ανάκλησης της άδειας λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης και τη θέση αυτής σε ασφαλιστική εκκαθάριση, μετά τον ν. 4364/2016.

II. Α. Αρχικά, η ασφαλιστική εκκαθάριση ρυθμιζόταν από το άρθρο 12α ν.δ. 400/1970 «Περί ιδιωτικής επιχειρήσεως ασφαλίσεως». Την 5η.2.2016 δημοσιεύτηκε ο ν. 4364/2016, ο οποίος ενσωμάτωσε στο ελληνικό δίκαιο την Οδηγία 2009/138 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, γνωστή ως «Φερεγγυότητα II» (Solvency II). Ο εν λόγω νόμος κατήργησε το ν.δ. 400/1970 «Περί ιδιωτικής επιχειρήσεως ασφαλίσεως», που αποτελούσε μέχρι την 31η.12.2015 τον βασικό κορμό της ειδικής νομοθεσίας της ασφαλιστικής επιχείρησης, με αναδρομική ισχύ σχεδόν όλων των διατάξεών του από 1.1.2016¹. Έτσι πλέον, η ασφαλιστική εκκαθάριση ρυθμίζεται από τις διατάξεις των άρθρων 235 έως 248 ν. 4364/2016, οι οποίες όμως δεν ισχύουν αναδρομικά από 1.1.2016 αλλά από την ημέρα δημοσίευσης του νόμου, ήτοι την 5η.2.2016².

Β. Η ασφαλιστική εκκαθάριση αποτελεί ειδική μορφή εκκαθάρισης με χαρακτηριστικά συλλογικής διαδικασίας, η οποία διαφέρει σημαντικά από την κοινή εκκαθάριση της ανώνυμης εταιρίας, ενώ έχει πολλά κοινά στοιχεία με την πτωχευτική διαδικασία, καθώς και οι δύο εξυπηρετούν τη σύμμετρη ικανοποίηση των δανειστών. Τη στενή σχέση των δύο διαδικασιών καταδεικνύει και η συμπληρω-

1. Βλ. άρθρα 278 παρ. 1 και 284 ν. 4364/2016.

2. Ο ν. 4364/2016 προβλέπει, στο άρθρο 248, ειδικές διατάξεις για τις υφιστάμενες κατά τη δημοσίευσή του ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις. Το νομοθετικό πλαίσιο που τις διέπει αποτελεί συνδυασμό διατάξεων του ν.δ. 400/1970 και του ν. 4364/2016. Τούτο συμβαίνει –όπως επισημαίνει και η Εισηγητική Έκθεση του ν. 4364/2016– λόγω της αδυναμίας των υφιστάμενων εκκαθαρίσεων να ενταχθούν στο νέο πλαίσιο για την ασφαλιστική εκκαθάριση. Ως εκ τούτου, δικαστικές αποφάσεις, κατά την κρίση των οποίων οι υφιστάμενες ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις (πριν την 5η.2.2016) διέπονται μόνο από τις διατάξεις του ν.δ. 400/1970, δεν έχουν λάβει υπόψη το άρθρο 248 ν. 4364/2016 και ειδικότερα τις παραγράφους 1 και 2 αυτού. Βλ. χαρακτηριστικά τις ΜΠρΑθ 3208/2017 ΕΕμπΔ 2017, 839· ΜΠρΑθ 4234/2016 ΔΕΕ 2016, 1390, οι οποίες αναφέρουν ότι «... οι ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις, η διαδικασία των οποίων έχει εκκινήσει πριν τις 5.2.2016, διέπονται από τις διατάξεις του ν.δ. 400/1970 και όχι του νέου νόμου». Αντίθετα, η εδώ δημοσιευόμενη απόφαση ορθά επισημαίνει ότι «στις υφιστάμενες κατά την 31.12.2015 ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις έχουν εν μέρει εφαρμογή οι διατάξεις του νέου νόμου και μάλιστα το άρθρο 248 και όσες διατάξεις αναφέρονται στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου, ενώ για τα θέματα που δεν ρυθμίζονται απ' αυτές έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του ν.δ. 400/1970».

ματική εφαρμογή των διατάξεων του Πτωχευτικού Κώδικα στην περίπτωση της ασφαλιστικής εκκαθάρισης σύμφωνα με το άρθρο 235 παρ. 3 ν. 4364/2016. Η ασφαλιστική εκκαθάριση αποβλέπει ουσιαστικά στην προνομιακή ικανοποίηση των δικαιούχων ασφαλιστικών απαιτήσεων³. Για να λάβει χώρα η εν λόγω διαδικασία, πρέπει η Εποπτική Αρχή⁴ να ανακαλέσει την άδεια λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης. Αυτό όμως συμβαίνει μόνο, εφόσον συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 114 ν. 4364/2016. Με την οριστική ανάκληση της άδειας λειτουργίας ανακαλείται αυτοδίκαια και η άδεια σύστασης της ασφαλιστικής επιχείρησης και επέρχεται η λύση της. Μετά τη λύση, η ασφαλιστική επιχείρηση εισέρχεται στο στάδιο της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, εφόσον η απόφαση της Εποπτικής Αρχής δεν προβλέπει διαφορετικά⁵.

III. Σύμφωνα με το άρθρο 235 παρ. 4 ν. 4364/2016, οι ασφαλιστικές συμβάσεις –όλων των κλάδων ασφάλισης ζημιών και ζωής– θεωρούνται αυτοδίκαια λυμένες τριάντα ημέρες μετά την ανάκληση της άδειας λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης⁶. Η προκείμενη προθεσμία μπορεί να παραταθεί με απόφαση της Εποπτικής Αρχής για όσο χρόνο βρίσκεται σε εξέλιξη, σύμφωνα με το άρθρο 228 ν. 4364/2016, η διαδικασία της υποχρεωτικής μεταβίβασης του χαρτοφυλακίου. Η εν λόγω διαδικασία αποτελεί μέτρο εξυγίανσης της ασφαλιστικής επιχείρησης· εφαρμόζεται, δε, είτε πριν είτε –το αργότερο– κατά τη θέση της ασφαλιστικής επιχείρησης σε εκκαθάριση⁷. Σε περίπτωση, πάντως, που για το χαρτοφυλάκιο ζωής δεν βρίσκεται σε εξέλιξη η ως άνω διαδικασία (του άρθρου 228 ν. 4364/2016), η μεταβίβασή του γίνεται ύστερα από άδεια της Εποπτικής Αρχής σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 28 παρ. 7 ν. 4364/2016⁸.

3. Βλ. ενδεικτικά *Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, *Ιδιωτικό Ασφαλιστικό Δίκαιο*, 5η έκδοση, 2017, σ. 356 υπό 556· *Ε. Τζίβα*, *Ασφαλιστικές επιχειρήσεις και ασφαλιστικό δίκαιο στην Ελλάδα μετά την έκδοση του ν. 4364/2016*, *ΕΕμπΔ* 2017, σ. 542-542· *Ι. Ρόκα*, *Ασφαλιστικό Δίκαιο – Εισηγήσεις*, 3η έκδοση, 2014, σ. 194 υπό 364· *Α. Σινανιώτη-Μαρούδη*, *Ασφαλιστικό Δίκαιο*, 2η έκδοση, 2017, σ. 118.

4. Από 1 Δεκεμβρίου 2009, με το άρθρο 1 ν. 3869/2010, καταργήθηκε η «Επιτροπή Εποπτείας της Ιδιωτικής Ασφάλισης» (ΕΠ.Ε.Ι.Α.) και η εποπτεία της Ιδιωτικής Ασφάλισης ανατέθηκε στην Τράπεζα της Ελλάδος. Βλ. σχετικά *Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, *ΙΔΑσφΔ*, σ. 329 υπό 517.

5. Βλ. ενδεικτικά *Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, *ΙΔΑσφΔ*, σ. 354-355 υπό 553.

6. Βλ. σχετικά *Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, *ΙΔΑσφΔ*, σ. 355 υπό 554· *Α. Σινανιώτη-Μαρούδη*, *ΑσφΔ*, σ. 119 (στο τέλος).

7. Έτσι ο *Γ. Ψαρουδάκης*, *Το Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής ως μέσο προστασίας των ασφαλισμένων: Λειτουργία και συστηματική σημασία*, *ΔΕΕ* 2016, σ. 1009 (δεύτερη στήλη δεξιά στη μέση). – Σύμφωνα με το άρθρο 222 παρ. 4 ν. 4364/2016 «Τα μέτρα εξυγίανσης δεν εμποδίζουν την έναρξη διαδικασιών ασφαλιστικής ή κοινής εκκαθάρισης. Στην περίπτωση αυτή τα μέτρα εξυγίανσης διατηρούνται σε εφαρμογή και παράγουν αποτελέσματα παράλληλα με τις διαδικασίες της ασφαλιστικής ή κοινής εκκαθάρισης».

8. Την ίδια τύχη έχουν και οι ασφαλίσεις ζημίας, σε αντίθεση με το προϊσχύσαν δίκαιο (άρ-

Έτσι, γίνεται αντιληπτό ότι, πρωταρχικός σκοπός της Εποπτικής Αρχής –είτε πριν (ως εξυγιαντικό μέτρο) είτε μετά την ανάκληση της άδειας λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης– είναι η αναζήτηση ανάδοχης ασφαλιστικής εταιρίας, στην οποία θα μεταβιβασθεί το χαρτοφυλάκιο ζωής. Με τον τρόπο αυτό, οι ασφαλιστικές συμβάσεις θα συνεχίσουν να λειτουργούν μεταξύ των ασφαλισμένων και της αναδόχου (νέας) ασφαλιστικής εταιρίας. Συνεπώς, διασφαλίζονται τα κεκτημένα δικαιώματα των ασφαλισμένων, τα οποία γεννήθηκαν καθ' όλη τη λειτουργία της ασφαλιστικής επιχείρησης, της οποίας η άδεια λειτουργίας ανακλήθηκε⁹.

Όμως, η ως άνω εξυγιαντική διαδικασία μεταβίβασης του χαρτοφυλακίου ζωής αποτελεί μια πρώτη (πιθανή) προσπάθεια διάσωσης των ασφαλιστήριων συμβολαίων ζωής από την Εποπτική Αρχή, ενόψει της συστημικής σημασίας της ασφαλιστικής επιχείρησης¹⁰. Εφόσον δεν ευδοώσει (ή δεν λάβει χώρα καθόλου), τότε η δεύτερη προσπάθεια διάσωσης γίνεται από το Εγγυητικό Κεφαλαίο Ιδιωτικής Ασφάλισης Ζωής (EKZ)¹¹. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 5 ν. 3867/2010, το EKZ αναλαμβάνει τη διαδικασία μεταβίβασης του χαρτοφυλακίου ζωής σε ανάδοχη ασφαλιστική επιχείρηση (άρθρο 7 και 9 ν. 3867/2010)¹². Έτσι, σύμφωνα με μία άποψη, το EKZ αναλαμβάνει πλέον τον ρόλο του ασφαλιστικού εκκαθαριστή.¹³

Συνεπώς, υπάρχουν δύο δυνατότητες μεταβίβασης του χαρτοφυλακίου ζωής. Η πρώτη –στο πλαίσιο του ν. 4364/2016 (άρθρο 228)– εφαρμόζεται εκτός ασφαλιστικής εκκαθάρισης ή τουλάχιστον ταυτόχρονα με την έναρξη αυτής· ενώ η δεύτερη –στο πλαίσιο του ν. 3867/2010 (άρθρο 9)– εφαρμόζεται εντός της ασφαλιστικής εκκαθάρισης από το EKZ και με την προϋπόθεση, πάντα, ότι δεν ήταν

θρο 3 παρ. 6 ν.δ. 400/1970), όπου με το πέρας της προθεσμίας των 30 ημερών –από τη στιγμή της ανάκλησης της άδειας λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης– οι ασφαλίσεις ζημίας λύνονταν αυτοδικαία, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα μεταβίβασης του χαρτοφυλακίου. Βλ. σχετικά *Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, *ΙδΑσφΔ*, σ. 370 υπό 581.

9. Βλ. *Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, *ΙδΑσφΔ*, σ. 355 υπό 554. – Η μεταβίβαση του χαρτοφυλακίου ζωής σε άλλη ασφαλιστική εταιρία, η οποία λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα, αποτελεί μεταβίβαση πλήθους συμβατικών σχέσεων· ειδικότερα, συνιστά στερητική αναδοχή χρέους χωρίς τη συναίνεση του δανειστή ασφαλισμένου αλλά πάντως με την έγκριση της Εποπτικής Αρχής. Βλ. σχετικά *Γ. Ψαρουδάκη*, *ΔΕΕ* 2016, σ. 1008 (πρώτη στήλη αριστερά στο τέλος).

10. Όπως επισημαίνεται, η μεταβίβαση ως μέτρο εξυγίανσης προϋποθέτει κατά το άρθρο 223 περ. γ' ν. 4364/2016 συστημική σημασία της ασφαλιστικής επιχείρησης. Είναι δυνατόν να μην αναζητηθεί καθόλου ανάδοχος, αν η Εποπτική Αρχή κρίνει ότι δεν συντρέχει τέτοια σημασία. Έτσι ο *Γ. Ψαρουδάκης*, *ΔΕΕ* 2016, σ. 1009 (δεύτερη στήλη δεξιά στην αρχή).

11. Πρόκειται για εγγυητικό μηχανισμό, ο οποίος εγκαθιδρύθηκε για την παροχή προστασίας ύστατης προσφυγής σε κατόχους ασφαλιστηρίων ζωής, όταν η άδεια λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης ανακαλείται. Βλ. σχετικά *Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, *ΙδΑσφΔ*, σ. 467-368 υπό 579-580· *Α. Σινανιώτη-Μαρούδη*, *ΑσφΔ*, σ. 285, 288.

12. Βλ. *Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, *ΙδΑσφΔ*, σ. 371 υπό 582.

13. Έτσι η *Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, *ΙδΑσφΔ*, σ. 370 υπό 582.

επιτυχής η πρώτη προσπάθεια εξεύρεσης αναδόχου ασφαλιστικής εταιρίας¹⁴. Οι δύο αυτές ευκαιρίες για μεταβίβαση του χαρτοφυλακίου ζωής φανερώνουν την πρόθεση του νομοθέτη να προστατευτούν οι ασφαλισμένοι στις ασφαλίσεις ζωής, λόγω ιδίως του επενδυτικού χαρακτήρα των εν λόγω συμβάσεων.

Βέβαια, τη διαδικασία μεταβίβασης χαρτοφυλακίου θα μπορούσε να τη διεκπεραιώσει και ο ασφαλιστικός εκκαθαριστής, κατά το στάδιο της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, το δε ΕΚΖ, ως εγγυητικός μηχανισμός, θα μπορούσε να περιορισθεί στην καταβολή των αποζημιώσεων. Άλλωστε, τούτο συμβαίνει με το Επικουρικό Κεφάλαιο (άρθρο 242 παρ. 3 β' ν. 4364/2016). Όμως, ο νομοθέτης της Solvency II δεν επενέβη στη λειτουργία του ΕΚΖ και δεν του αφαίρεσε αρμοδιότητες¹⁵. Το ΕΚΖ εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη μεταβίβαση του χαρτοφυλακίου ζωής, καθώς και στις αποζημιώσεις των ασφαλισμένων.

Αν, παρά τις ως άνω προσπάθειες, η μεταβίβαση του χαρτοφυλακίου ζωής δεν καταστεί εφικτή, τότε το ΕΚΖ καταγγέλλει τις ασφαλιστικές συμβάσεις ζωής, οι οποίες λύνονται, και προχωρεί στην ικανοποίηση των απαιτήσεων από ασφάλιση¹⁶, όπως ορίζεται στο άρθρο 7 ν. 3867/2010¹⁷.

IV. Η αλήθεια είναι, βέβαια, ότι τα ως άνω ζητήματα (υπό III) δεν έχουν ακόμη απασχολήσει τη δικαστηριακή πρακτική. Θεωρούμε ότι ο εφαρμοστής του δικαίου θα συναντήσει ιδιαίτερες δυσκολίες κατά την εφαρμογή της ασφαλιστικής νομοθεσίας. Κυριότερο πρόβλημα θα αποτελέσει η σύγκρουση των αρμοδιοτήτων του ασφαλιστικού εκκαθαριστή και του ΕΚΖ στη διαδικασία της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, λαμβάνοντας υπόψη –ιδίως– το στάδιο της αναγγελίας και επαλήθευσης των απαιτήσεων του άρθρου 242 παρ. 2 ν. 4364/2016. Η λύση που θα βρεθεί, θα πρέπει να έχει στόχο την προστασία των ασφαλισμένων. Συνεπώς, όπως ορθά έχει σημειωθεί, επιβάλλεται η σύζευξη των ρυθμίσεων του ν. 4364/2016 με τον ν. 3867/2010¹⁸.

Ιωάννης Γκέγκας

*Υπ. Διδάκτωρ Εμπορικού Δικαίου Νομικής Σχολής ΑΠΘ – Υπότροφος ΙΚΥ
Δικηγόρος Θεσσαλονίκης*

14. Έτσι ο Γ. Ψαρουδάκης, ΔΕΕ 2016, σ. 1009, 1011(πρώτη στήλη αριστερά στη μέση).

15. Έτσι η Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου, ΙΔΑσφΔ, σ. 371 υπό 583-584.

16. «Απαίτηση από ασφάλιση», στη συγκεκριμένη περίπτωση των ασφαλίσεων ζωής, όπου δεν έχει επέλθει ακόμη η ασφαλιστική περίπτωση, πρέπει να θεωρούνται η αξία εξαγοράς των ασφαλιστήριων συμβολαίων (εφόσον υφίστανται οι προϋποθέσεις), καθώς και η τυχόν επιστροφή ασφαλιστρών (άρθρο 221 παρ. 1 η' ν. 4364/2016).

17. Βλ. Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου, ΙΔΑσφΔ, σ. 370 υπό 582.

18. Έτσι η Ρ. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου, ΙΔΑσφΔ, σ. 370 υπό 582.